

INFORMACIJSKI LETAK

PRIVLAČENJE I ZAŠTITA SEZONSKIH RADNIKA U EU I UJEDINJENOM KRALJEVSTVU

- Hrvatske politike usporedne s politikama drugih država članica vezane uz privlačenje i zaštitu sezonskih radnika

Prosinac 2020

Europska migracijska mreža izradila je Sythesis report za EMN studiju o privlačenju i zaštiti prava sezonskih radnika na temelju nacionalnih doprinosa EMN nacionalnih kontaktnih točaka. Cilj je pružiti pregled nacionalnih iskustava s prihvatom sezonskih radnika iz trećih zemalja, šest godina nakon usvajanja Direktive o sezonskim radnicima (2014/36/EU) i četiri godine nakon njezinog roka za provedbu u državama članicama. Nacionalni doprinosi su se uglavnom temeljili na analizi postojećeg zakonodavstva i izvješćima, akademskoj literaturi, internetskim izvorima i te informacijama nacionalnih vlasti. Statistički podaci dobiveni su iz Eurostata, državnih tijela i drugih (nacionalnih) baza podataka.

DISCLAIMER

Informacije u ovom letku izrađuje isključivo EMN NCP Hrvatska kako bi se istaknuli najvažniji podaci i informacije. Ovaj informacijski letak daje usporedni pregled hrvatskih politika s politikama drugih država članica u vezi s privlačenjem i zaštitom prava sezonskih radnika.

EMN Synthesis Report i više informacije mogu se pronaći [ovdje](#).

HRVATSKE POLITIKE U USPOREDBI S DRUGIM POLITIKAMA DRŽAVA ČLANICA VEZANE UZ PRIVLAČENJE I ZAŠTITU SEZONSKIH RADNIKA

Direktiva 2014/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. godine o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja u statusu sezonskih radnika prenesena je u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o strancima („Narodne novine“, broj: 130/11, 74/13, 69/2017, 46/18 i 50/20) te pratećim podzakonskim propisima.

Potrebno je napomenuti kako je Hrvatski sabor donio novi Zakon o strancima („Narodne novine“,

broj: 133/20) koji će stupiti na snagu 1. siječnja 2021. godine.

18 država članica¹, uključujući Republiku Hrvatsku, prihvaćaju sezonske radnike iz trećih zemalja prema Direktivi o sezonskim radnicima. Samo četiri države članice koje su prenijele Direktivu, do sada nisu primile niti jednog sezonskog radnika iz trećih zemalja.² U slučaju Irske i Ujedinjene Kraljevine, Direktiva nije primjenjiva.

Podaci i usporedna analiza u ovom informacijskom letku, tamo gdje je to dostupno, odnose se na 2018.

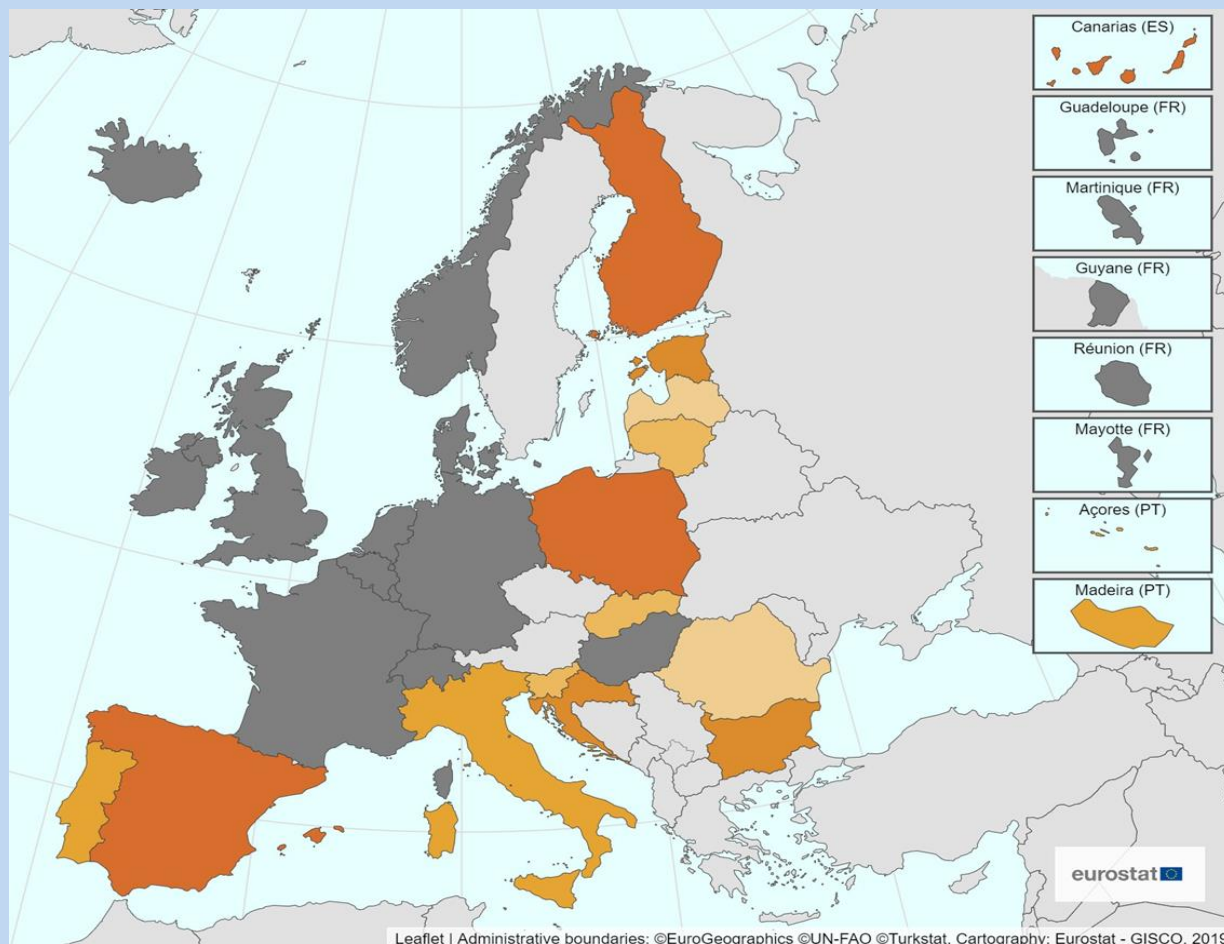
¹ AT, BE, BG, CY, CZ, EE, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LV, PL, PT, SE, SK

² MT, DE, LU i NL

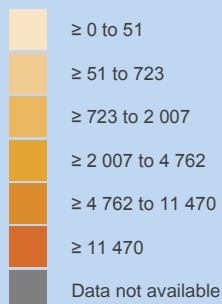
i 2019. godinu te ne uključuju postupke propisane novim Zakonom o strancima.

PRIHVAT, PROFIL SEZONSKIH RADNIKA I TRAJANJE BORAVKA

Slika 1. Broj izdanih dozvola sezonskim radnicima po državama članicama za 2019. godinu

Legend

Izvor: EUROSTAT, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_ressw1_1/default/map?lang=en, podaci izvađeni 8. prosinca 2020. godine

PROFIL SEZONSKIH RADNIKA

Broj sezonskih radnika u 2019. godini razlikuje se među državama članicama. Primjerice, te godine je u Poljskoj izdano više od 460 000 dozvola, a u Latviji oko 300 dozvola. Sezonski radnici u državama članicama uglavnom potječu iz susjednih trećih zemalja.

U 2018. godini najčešće zemlje porijekla bile su Ukrajina, Bosna i Hercegovina, Srbija, Sjeverna Makedonija, Moldavija i Bjelorusija.

Što se tiče dobi sezonskih radnika, dostupni su samo djelomični nacionalni podaci za države članice, koji pokazuju da su sezonski radnici mladi radnici, između 18 do 29 i 30 do 39 godina. Što se tiče razine vještina, većina država članica ne prikuplja podatke o razini vještina, a što se tiče distribucije po spolu,

ograničeni podaci pokazuju da je udio muških radnika nešto veći od ženskih.

Za Republiku Hrvatsku brojke pokazuju porast izdavanja dozvola za sezonske radnike u usporedbi s prethodnom godinom. U 2019. godini izdano je 7962 sezonske dozvole u odnosu na 2018. godinu, kada su izdane 893 dozvole. Činjenica da većina sezonskih radnika dolazi iz susjednih zemalja također se posebno odnosi na Republiku Hrvatsku, jer je većina sezonskih radnih dozvola izdana državljanima susjednih zemalja, odnosno državljanima Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije i Srbije, i to pretežno u turističkom i ugostiteljskom sektoru. Što se tiče rodne raspodjele za 2018. godinu, ona je gotovo jednako podijeljena među muškim i ženskim radnicima.

GLAVNI SEKTORI

U državama članicama najznačajniji sektori u kojima su sezonski radnici iz trećih zemalja bili zaposleni u 2018. godini su poljoprivreda (uključujući i šumarstvo), turizam i proizvodnja. Većina država članica naznačila je da su sezonski radnici potrebni tijekom određenog razdoblja u godini - kasno proljeće do ljeta. Neke su države članice³ istaknule da se potreba za sezonskim radnicima javlja u zimskoj sezoni - u sektoru turizma usmjerenom na zimske sportove.

U Republici Hrvatskoj u 2018. i 2019. godini, sezonski radnici su, uglavnom, bili zaposleni u sektoru smještaja i prehrambenih usluga (posebice turizam i ugostiteljstvo). Sektor poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (posebice poljoprivreda i šumarstvo) bili su zastupljeni s manje izdanih dozvola u odnosu na sektor turizma i ugostiteljstva. Što se tiče određenog razdoblja u godini, kasno proljeće i ljeto, rana jesen su posebna razdoblja u godini u kojima je povećana potreba za sezonskim radnicima.

TRAJANJE DOZVOLE

U državama članicama duljina boravišnih dozvola varira, od 1 do 90 dana (BG, PL, RO, SK, SI) do toga da je većina dozvola za sezonsko zapošljavanje izdana na rok važenja od 7-9 mjeseci (ES, IT, PT).

U Republici Hrvatskoj u 2018. godini izdano je 593 dozvola za sezonski rad s rokom važenja do 90 dana, dok je izdano 298 dozvola za sezonski rad s rokom važenja do 6 mjeseci (između 91 dan do 6 mjeseci). Za 2019. godinu izdano je 1854 sezonskih radnih dozvola s rokom važenja do 90 dana i 6108 dozvola

za sezonski rad s rokom važenja do 6 mjeseci (između 91 dan do 6 mjeseci).

³ AT, FI, FR, SE

PRIVLAČENJE SEZONSKIH RADNIKA U SKLADU S POTREBAMA TRŽIŠTA RADA

Većina država članica sezonske radnike iz trećih zemalja smatra dijelom ukupne migracijske politike; neke države članice imaju sklopljene bilateralne sporazume s trećim zemljama kako bi privukle sezonske radnike⁴. Kako bi se provjerilo može li određeno radno mjesto popuniti domaći radnik, državljanin EU/EGP-a ili državljanin treće zemlje koji već čini dio nacionalnog tržišta rada, 16 država članica primjenjuje test tržišta rada⁵. Neke zemlje imaju uspostavljene sustave godišnjih kvota, ali one su usmjerene na određene treće zemlje, određene poslove/sektore ili određene regije.

Direktiva o sezonskim radnicima omogućava olakšavanje ponovnog ulaska sezonskih radnika koji su već prihvaćeni u prethodnih pet godina⁶, a većina država članica uključila je te mjere. Mjere se razlikuju od države članice do države članice, od ubrzanja postupka⁷, izuzeće od testa tržišta rada⁸ do izuzeća od podnošenja određenih dokumenata u postupku prijave⁹. 13¹⁰ država članica dopušta promjenu statusa sezonskog radnika u boravišne statuse temeljem druge osnove, a u 8 država članica ne postoji odredba koja takvu promjenu dopušta¹¹.

Republika Hrvatska prihvaća sezonske radnike iz trećih zemalja prema Direktivi o sezonskim radnicima; za 2017., 2018. i 2019. godinu putem sustava kvota za sezonski rad. Važnost stranih sezonskih radnika može se vidjeti usporedbom broja godišnjih kvota za sezonski rad za 2017.

godinu (kvota od 13 dozvola), 2018. (kvota od 540 dozvola, koja je naknadno izmijenjena te povećana na ukupno 2040 dozvola) i 2019. godinu, s kvotom od 9060 dozvola za sezonsko zapošljavanje (83% posto kvote odnosilo se na sektor turizma i ugostiteljstva). Državljanin trećih zemalja uglavnom sezonski rade u sektoru turizma i ugostiteljstva, a većina ih dolazi iz susjednih trećih zemalja - Bosne i Hercegovine, Srbije, Sjeverne Makedonije ili Kosova. Državljanin Ukrajine se u 2018. godini također javljaju kao sezonski radnici.

Kada se uspoređuju sektori; kvota za sezonsko zapošljavanje u sektoru turizma i ugostiteljstva uobičajeno je vrlo dobro ispunjena; u 2018. godini gotovo 71%, a za 2019. izdano je gotovo 96% dozvola u godišnjoj kvoti za sezonsko zapošljavanje. U sektoru poljoprivrede i šumarstva razlika je po godinama, s obzirom na prirodu slobodnih radnih mjesta.

Republika Hrvatska olakšava ponovni ulazak sezonskog radnika koji je prethodno barem jednom u prethodnih pet godina dobio dozvolu za sezonski rad. Pod uvjetom da državljanin treće zemlje nije postupio suprotno odredbama Zakona o strancima koji se odnose na sezonski rad, nije potrebno priložiti dokaz u vezi sa zdravstvenim osiguranjem. Također, u svrhu privlačenja sezonskih radnika uspostavljene su na administrativnoj razini određene mjere.

ZAŠTITA I PRAVA SEZONSKIH RADNIKA TE POSTUPOVNA JAMSTVA

Direktiva o sezonskim radnicima predviđa jednak tretman sezonskih radnika i državljanina EU/EEA u devet kategorija navedenih u članku 23. stavku 1. Direktive. Međutim, privremena priroda boravka sezonskih radnika u praksi predstavlja prepreku jer

oni ne zadovoljavaju minimalne kriterije i minimalna razdoblja doprinosa potrebna za pristup određenim pravima. Što se tiče osiguravanja odgovarajućeg smještaja, članak 20. Direktive uključuje odredbu koja za cilj ima osigurati pristup odgovarajućem

⁴ DE, FR

⁵ AT, BE, BG, CY, CZ, ES, FI, FR, HU, LT, LV, LU, MT, NL, PL, SK

⁶ Članak 16. Direktive o sezonskim radnicima

⁷ BE, BG, EE, ES, HU, LV, PT, SI, SK

⁸ ES

⁹ FI, HR, LU, NL, PT

¹⁰ BE, EE, HR, HU, IT, LT, LV, NL, PL, PT, SI, SK, SE

¹¹ AT, BG, CY, CZ, ES, FI, FR, LU

smještaju sezonskim radnicima. Među državama članicama postoje velike razlike u načinu na koji se ovaj koncept definira i provodi; uključujući kriterije koji definiraju životni prostor, sanitarne uvjete, sigurnost, pristup komunalnim uslugama itd. Većina država članica osigurava ispunjavanje uvjeta zahtijevajući dokaz od poslodavca ili sezonskog radnika, obično u pisanom obliku. Neke države članice su izvijestile o praktičnim izazovima u pogledu jednakog postupanja; kao jedan od izazova istaknuta je jezična barijera koja bi mogla utjecati na to da sezonski radnici ostvare svoja prava. Neke su države članice registrirale slučajeve eksploatacije ili trgovanja ljudima. Odnos ovisnosti prema poslodavcu u radnom odnosu također je istaknut kao jedan od izazova, koji može rezultirati nespremnošću sezonskog radnika na prijavu kršenja prava. Među državama članicama različiti su akteri uključeni u zaštitu prava sezonskih radnika. Od inspektorata rada ili državnih odjela/ agencija odgovornih za reguliranje radno-pravnih pitanja, carinskih ili poreznih vlasti, migracijskih tijela, radnih sudova, sindikata, vatrogasnih službi te policijskih vlasti.

U Republici Hrvatskoj, u skladu s odredbama Zakona o strancima, sezonski radnik koji smatra da mu je povrijeđeno neko pravo zajamčeno tim Zakonom može radi zaštite i ostvarivanja tih prava protiv poslodavca pokrenuti odgovarajući postupak pred nadležnim sudom, državnim tijelima ili pravnim osobama s javnim ovlastima u Republici Hrvatskoj, u skladu s propisima Republike Hrvatske.

Sezonski radnik može i nakon prestanka radnoga odnosa s poslodavcem pokrenuti navedeni postupak u skladu s propisima Republike Hrvatske.

MJERE PODUZETE U VEZI S COVID-19

Mjere poduzete u vezi sa situacijom COVID-19 ne odnose se posebno na kategoriju sezonskih radnika, već se odnose na sve zakonite radne migracije. Svi poslodavci pozvani su da zahtjeve za dozvole za boravak i rad podnose isključivo e-poštom u skladu s relevantnim odredbama Zakona o strancima. Dozvole za boravak i rad izdaju se u obliku pisane odluke i dostavljaju se e-poštom ili poštanskom službom. Dana 30. travnja 2020. godine, Hrvatski sabor je donio izmjene i dopune Zakona o strancima, nastojeći smanjiti socijalne kontakte

Sezonski radnik koji je pokrenuo postupak zaštite prava ne smije zbog toga biti stavljen u nepovoljniji položaj od drugih radnika zaposlenih kod poslodavca niti ta okolnost smije štetno utjecati na ostvarenje njegovih prava iz radnoga odnosa.

U postupku zaštite prava, sezonskog radnika po njegovu ovlaštenju mogu zastupati osobe ovlaštene za pružanje pravne pomoći, odnosno udruge ili druge organizacije koje su na to ovlaštene u skladu s posebnim propisima.

Jednak tretman sezonskim radnicima zajamčen je zakonom, kao u odnosu na hrvatske državljane, a prava ostvaruje sukladno propisima Republike Hrvatske kojima se uređuju pojedina područja. Također se jamči prijenos mirovina na temelju prethodnog zaposlenja sezonskog radnika i koje su stečene u skladu sa zakonodavstvom navedenim u članku 3. Uredbe (EZ) br. 883/2004 pod istim uvjetima kao hrvatski državljani kada se presele u treću zemlju.

Što se tiče pristupa odgovarajućem smještaju, sukladno odredbama Zakona o strancima, propisan je uvjet osiguranja odgovarajućeg smještaja za sezonskog radnika koji osigurava primjeren životni standard tijekom cjelokupnog boravka. O svakoj promjeni smještaja sezonski radnik i poslodavac mora obavijestiti policijsku upravu, odnosno policijsku postaju u roku od osam dana od dana promjene. Također, nadležno tijelo za izdavanje dozvola za sezonski rad uručuje letak radniku koji sadrži podatke o njihovim pravima i obvezama za vrijeme boravka i rada u Republici Hrvatskoj.

između administrativnih službenika i stranaka za vrijeme epidemije COVID-19. Izmjenama i dopunama Zakona o strancima omogućeno je da se državljani trećih zemalja koriste biometrijskim dozvolama boravka koje su istekle tijekom epidemije i 30 dana nakon završetka epidemije. Međutim, državljani trećih zemalja dužni su podnijeti zahtjev za obnavljanje boravišnog statusa i radnog statusa ako žele ostati i raditi u Republici Hrvatskoj, u skladu s odredbama Zakona o

strancima, ali neće biti podložni novčanim kaznama jer su propustili rokove za podnošenje zahtjeva.